

Silvertärnan

Hösten 2006

SÖDERHAMNS

FÅGELKLUBB

Söderhamns Fågelklubb (SFK)

Syfte

SFK:s syfte är att främja utforskandet och skyddet av fågelfaunan och dess miljö, att verka för att hos allmänheten väcka och underhålla intresset för fåglar och fågelmiljöer, samt att skapa förutsättningar för medlemmarna att aktivt utöva sitt fågelintresse.

Bli medlem

Medlemskap i SFK erhålls genom att sätta in 100 kr (oavsett om Du betalar för enskild person eller hel familj) på vårt postgirokonto 879140-2.

Glöm inte att ange Ditt namn och Din adress!

Styrelsen vald vid årsmötet 2006

Ordförande:	Thomas Thiger	0270-150 69
Vice ordf.	Stefan Persson	0270-42 21 56
Skr.	Birgitta Fröberg	0270-42 84 86
Kassör:	Stefan Wiström	0270-136 93
Ledamot:	Janne Lundstedt	0270- 685 46
Ledamot:	Lars Henningson	0278-66 53 68
Ledamot:	Anna Onelius	0270-155 69
Suppleant:	Gunnar Andersson	0270- 28 54 62
Suppleant:	Lilian Wallén	0270-353 80
Suppleant:	Gunnel Edenström	0270-28 61 97

Hemsida

www.silvertarna.se

Webmaster: Bengt Göthe

Programgrupp

Birgitta Fröberg, Lilian Wallén, Gunnar Andersson

Layout och bildhantering

Gunnar Andersson

Klubblokal

Bygdegården Vargen, Kyrkogatan 18, Söderhamn

Omslagsbild: Sandlöpare (Foto: Thomas Thiger)

Ordförande har ordet

När flyttar fåglarna? Alltid! Ja, inte en enskild individ naturligtvis (det skulle bli jobbigt...), men fåglar som djurgrupp. Vi förknippar vanligtvis flyttande fåglar med årstiderna vår och höst, men hur är det egentligen?

Låt oss titta på fågelflyttandet ur ett "Söderhamnskt" perspektiv. Då skall vi fokusera kring datumet 15 mars för då brukar vi ha de första observationerna av sånglärka ute vid Ålsjön. Dagarna efter ses tofsvipa och ringduva på samma ställe. I månadsskiftet dyker ormvråk och trana upp. Under april noteras de första sädesärlorna och på fälten kan vi höra storspoven som nu med sina drillar tar upp kampen med sånglärkan om det audiovisuella utrymmet. Den 3:e maj kommer flugsnapparen till Söderhamn från Afrika och nu anländer även lövsångare och tornseglare i större mängder. Under juni droppar de sista norrflyttarna in, och runt 10-tiden på kvällarna kan vi vid Granskärs våtmark lyssna på såväl rör- som sävsångare. Har man tur hörs även gräshoppsångarens monotona svirrande. Nattskärorna har nu också anlänt och Ni som missat deras spelflykt har något att se fram emot!

Runt 10:e juni börjar det dyka upp svartsnäppor på Stenö. Vad är nu detta – eftersläntrare? Nej, nu är det redan höst i fågelvärlden och sydsträcket har börjat – två veckor före midsommar! Det är, som vanligt inom vadarläktet, honorna som sticker först. Hanarna får stanna för att titta till ungfågeln ytterligare ett tag. Denna könsrelaterade skillnad i flyttstrategi hos vadarfåglar upptäcktes av den svenska pionjären och zoologen Gustaf Kolthoff (1845-1913) då han studerade fåglar vid Ottenby. Fenomenet brukar därför kallas "Kolthoff's lag".

Runt midsommar hörs fler och fler spovar som sträcker söderut, även det honor. Men ingen regel utan undantag; det ses nu flera brushanar både på Granskärs våtmark, Stenö och i Ålsjön. Dessa fåglar bär rester av en kraftig halsbefjädring och är således hanar! Ja, i fallet brushane är det faktiskt hanarna som drar söderut före honorna.

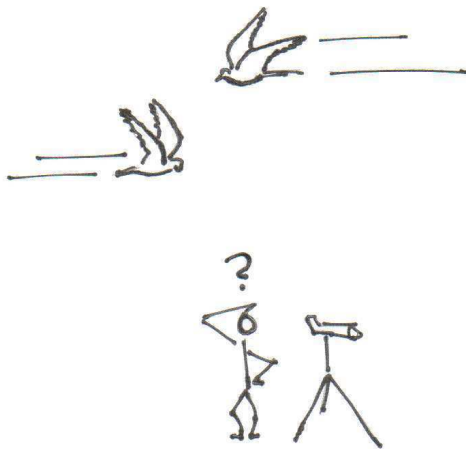
Under juli flyttar mängder av vadarfåglar förbi Söderhamn. Ni som besökt Stenö under denna tid vet detta! Vadarna kommer från fjällvärlden eller från den arktiska tundran. I augusti börjar även vi människor tycka att det är höst men sydsträcket är i full gång och nu lämnar de flesta tornseglarna Söderhamn (och det blir tyst i lufthavet kring tegelpannorna!). Nu börjar även bivråkarna röra på sig och på Flyget eller vid Alirs Öga kan man se bivråkarnas sydsträck. Ormvråken väntar till september innan den drar söderut och under denna månad ses och hörs även

stora tranflockar över staden. Har man tur kan man nu även få se en och annan kustlabbe passera utanför Skatrevet. Den bredstjärtade labben väntar en månad till och är en sällsynt förbipasserare från Arktis. I oktober flyttar många änder och från Skatrevet har det t.ex. observerats ca 2000 blåsänder sträcka söderut under en förmiddag!

Men november då? Nu har väl alla fåglar flyttat? Nej, nu börjar våra s.k. ”stannfåglar” att röra på sig. Senare forskning visar att de talgoxar Du har på fågelbordet härrör från ett nordligare område. ”Dina” talgoxar har dragit söderut en bit! De flesta av våra fågelbordsfåglar rör sig nog söderut under vintern. Detsamma gäller förmodligen kråkor och hackspettar. Under november/december ser vi nu också att det dyker upp tallbitar bland rönnbärsklasarna, och i lärkträden eventuellt en och annan bändelkorsnäbb! Dessa nordliga fåglar har dragit sig söderut för att hitta bättre födobetingelser under den kalla årstiden. En hel del fåglar stryker omkring under december till februari för att hitta bästa möjliga överlevnads-möjligheter. Vi får nu också besök av ett antal havsörnar som kommer långväga ifrån. Ringmärkning visar t.ex. att en del finska örnar gärna gästar våra åtlar vintertid. Våra söderhamnsörnar finns förmodligen en bit söderut men under februari börjar de återkomma för att inleda häckningsbestyren. I mars ligger de redan på ägg! I mars kan vi också höra hornugglan som just kommit tillbaka från sin vintervistelse i centrala eller sydliga Europa. Den 15 mars kan vi sen åka ut till Ålsjöområdet för där har nämligen de första sånglärkorna börjat anlända...

Vi ses i markerna!

Thomas Thiger

Fågelskådningens dag

Varje år ordnar SOF:s (Sveriges ornitologiska förening) lokalklubbar Fågelskådningens dag den andra söndagen i maj. I år inföll det den 14 maj. SFK har som tradition att samlas vid gamla fågeltornet vid Ålsjön. Så också i år. Som sig bör var jag i egenskap av ansvarig för exkursionen först på plats. Strax före 6 var jag vid parkeringen, lyfte på mig min tunga ryggsäck (full med div. material, matsäck och varma kläder) och började vandringen ut mot tornet. Det var en fantastisk morgon med strålande solsken även om det blåste iskalla vindar. I det vackra morgonmotljuset över sjön var det svårt att se vilka fåglar som låg i vattnet, allt ser ju som bekant svart ut i motljus. Viggas och knipor var där i alla fall. På ängarna vid parkeringen låg grågäss, kanadagäss och vitkindade gäss. Fjällgässen och bläsgässen som vi sett tidigare i veckan kunde jag inte se.

De fina tipsfrågorna som Bengt och Thomas gjort, åkte upp på vad jag tyckte var lagom avstånd och ganska tydlig placering. I skogen kunde man denna tidiga morgon höra svartvit flugsnappare, bofink, rödhake, talgoxe, lövsångare och koltrast sjunga eftersom det var lugnt från E4an. Tranorna skrek sin vemodiga sång och en korp som flög över mitt huvud annonserade vem han var med sitt ”orp, orp”.

Framme vid tornet var jag hungrig. Jag dukade upp till första frukost när jag lagt fram det material vi hade att bjuda på idag- fina ”Beppemössor” med SFK:s dekal bl. a. Nu började de första fågelskådarna dyka upp och det var ganska varmt i solen uppe på tornet. Ut över sjön flög tornseglare och svalor och letade efter insekter. Över vassen flög den bruna kärnhöken och spanade efter sork, förföljda av de ettriga tofsviporna som inte gillar dennes närvaro. Rörsångaren pratade sin entoniga strof i vassen och taltrasten upprepade sina strofer i skogen, rödbenorna drillade emellanåt sin sång och kniporna kuttrade. Plötsligt lät det som en gris grymtade i sjön - gråhakedoppingen kom fram ur vassen. Tärnor och måsar flög in över sjön för att se om de kunde hitta någon frukost och hägrarna spanade efter grodor. Skedanden som legat och sovit på en tuva vakande till liv och flöt ut i vattnet för att se om de kunde hitta något ätbart. En sädesärila satte sig framför oss på en stolpe och undrade vad vi var för ena och en svartmes gjorde likadant. Jag hade minsann sällskap vid frukostbordet.

Snart dök den första tipparen upp. Hur var det nu, är det rör- eller sävsångaren som har ögonbrynsstreck? Han hade missat en åtta tyckte Thomas att han sa och blev eld och lågor. Men det var fråga åtta som han missat. Jag hade visst inte varit så tydlig vid uppsättandet av frågorna.

Solen fortsatte mot söder och tornet låg snart i skugga. Då var det inte så varmt

längre. Fågelskådarna gick ned i solen och värmdes sig med fika. Där blev några sittandes större delen av förmiddagen. Fler tippare dök upp och snart hade vi några som hade alla rätt på frågorna.

När klockan var tolv hade 32 personer besökt oss och vi förrättade lottning av vinnare i tipstävlingen. Grattis till Kerstin Marklund som vann en fin "Beppemössa", Håkan Håkansson och Torgny Marklund som vann varsin krysslista.

På vägen hem började det blåsa upp och svarta moln syntes på himlen. När vi satte oss i bilarna föll de första regndropparna. Så trots att det var en kall förmiddag får vi väl ändå säga att vi hade tur med vädret!

Birgitta Fröberg

På exkursion med SFK, Söderhamns fågelklubb (eller var det fikaklubb?)

Notiser

Uppnäst raritet på Stenö

Den 19 maj 2006 hittades en tereksnäppa på Stenö. Denna vadare häckar i den arktiska regionen från Finland österut till östra Sibirien. Tereksnäppan övervintrar i södra Asien eller östra Afrika och ses i Sverige endast under flyttperioderna. Fågeln känns igen på en karaktäristisk svagt uppåtböjd näbb och korta gulaktiga ben. I Hälsingland finns endast några få fynd sedan tidigare, bl.a. ett på Stenö! Bilder på fågeln finns på SFK:s hemsida.

Alirs Öga såg örn

Ytterligare en raritet upptäcktes när några SFK:are skådade rovfåglar på Alirs Öga den 23 juli 2006. Från norr kom nämligen en mindre skrikörn inflygandes med en jättesork i klorna! Fågeln drog sig sakta mot Ålsjöområdet där den gick ner för att äta lunch. Örnen sågs lyfta på eftermiddagen och försvann söderut på låg höjd. Mindre skrikörnen hör hemma i östra Europa från Baltiska länderna i norr, ner mot Grekland och Svarta havet i söder. Inget godkänt fynd av arten finns tidigare i Hälsingland.

Vindkraft slår hårt mot havsörn i Nordnorge

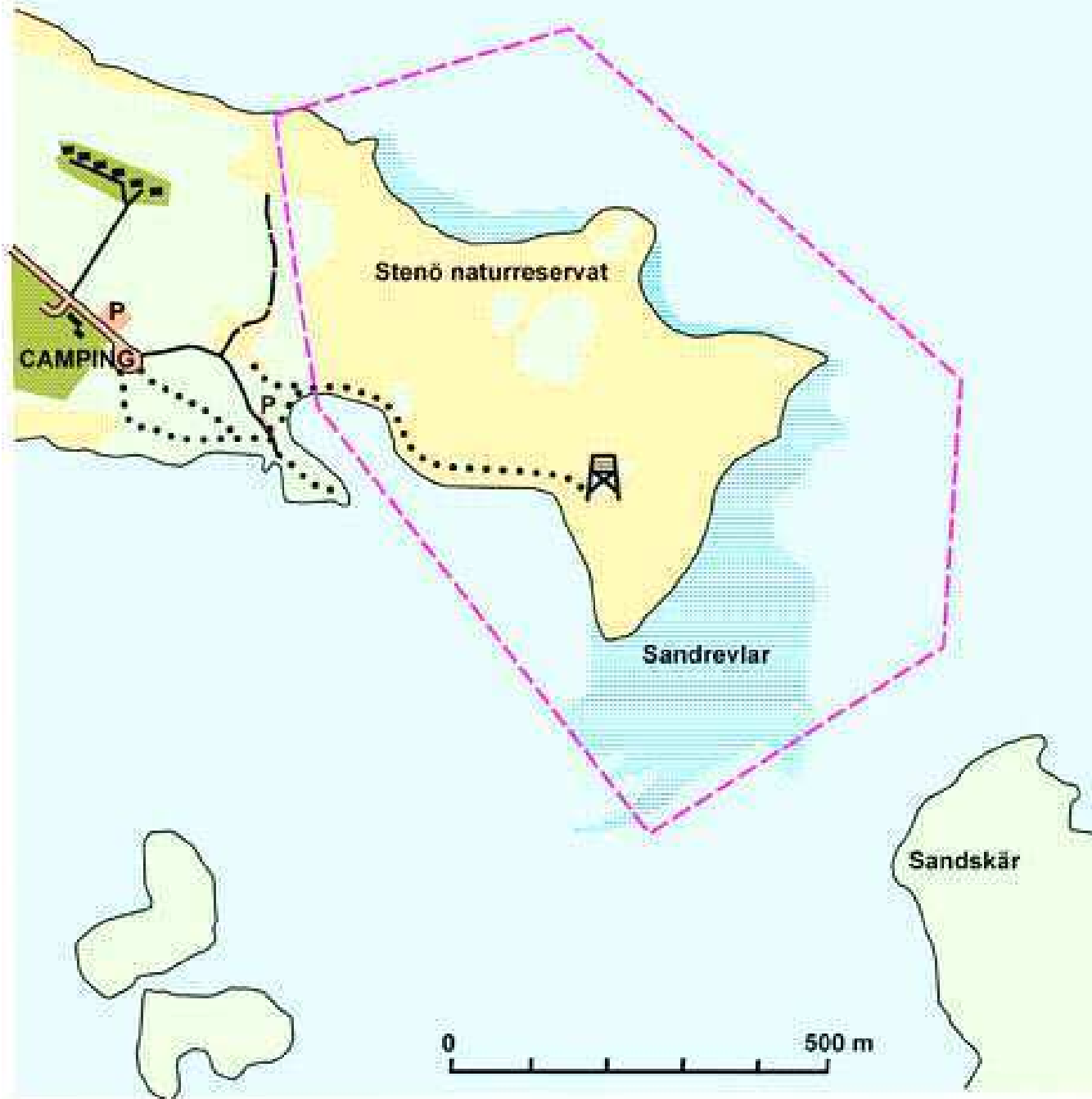
I Norge har havsörnens sitt viktigaste fäste. Smøla, en liten ö-grupp några kilometer utanför den norska nordvästkusten utsågs av Birdlife International redan år 1989 till ett "Important Bird Area" (IBA) mot bakgrund av att området hyste den högsta individtätheten av havsörn i världen. Efter att vindkraftparken (68 turbiner) byggdes har antalet havsörnar minskat drastiskt och man har bara de senaste 10 månaderna hittat 9 döda havsörnar slagna av turbinbladen. Forskare gör nu veckovisa kontroller för att övervaka situationen.

(Källa: Birding World, #6/2006)

Silvertärnan

Som Du säkert redan sett så har programtidningen fått ett namn: "Silvertärnan"! Med detta namn tar vi steget fullt ut och har nu en enhetlig profil i SFK med en silvertärna som logotype, webbadress och tidningsnamn.

STENÖ

Naturreservat Stenöörn

Stenöörn har en speciellt viktig betydelse för flyttande vadarfåglar. När vadarna flyttar behöver de regelbundet gå ner och vila och äta. Den biotop de föredrar är ofta långgrunda strandpartier med en rik bottenfauna – just så som förhållandena är på Stenö. Efter Norrlandskusten är det brist på den typen av biotop varför Stenö utgör en viktig rastplats för de vadarfåglar som flyttar förbi oss vår och höst.

Observera att det råder tillträdesförbud i reservatet under tiden 1/4—31/8 med undantag för den markerade stigen ut till tornet.

Höstprogram 2006

Bästa medlem!

Hösten är som bekant den tid då alla flyttfåglar ska återvända till sina vinterkvarter. För oss innebär det många tillfällen att skåda fågel.

Hösten innebär också att vi går mot mörkare tider. Och då får vi utnyttja mörkret till att bl. a. se på bilder som våra medlemmar tagit. Det finns många duktiga fotografer i klubben, så ett besök på våra bildvisningar är mycket givande.

Alla är välkomna på våra exkursioner och andra aktiviteter. Ta gärna med vänner och bekanta.

OBS!

Eventuella ändringar och tillägg i programmet uppdateras via vår hemsida (se sid 2)

Bra att veta om våra exkursioner och inomhusaktiviteter:

Vid alla exkursioner anger vi en samlingsplats. Där samlas vi för samäkning om vi ska till någon annan plats. Det går alltså bra följa med på våra exkursioner även om du inte har egen bil.

Varma kläder och fika är alltid bra att ha med. Vi står ofta still och då kan det bli ganska kallt. Då är det gott att värma sig med lite fika och en varm tröja. Fågelbok och kikare är också bra att ha. Det är alltid någon i gruppen som har med sig tubkikare, så det går bra att få låna om man inte har egen. Man behöver inte vara expert för att följa med. Vi hjälps åt att besvara frågor och kom ihåg, det finns inga dumma frågor. Vissa exkursioner är lite mer ansträngande med t.ex. en längre promenad, och då har vi försökt ange det i programmet. Har du frågor går det alltid bra att kontakta exkursionsledaren.

När vi är inomhus träffas vi på vår klubblokal Bygdegården Vargen om inte annat anges. Bygdegården ligger på Kyrkogatan nedanför Ulrika Eleonora kyrka.

Exkursionerna sker i samarbete med Studieförbundet i Söderhamn.

Söndag 3/9

ROVFÅGLAR Vårdberget

Från Vårdberget i Ljusne har vi en fantastisk utsikt och bör kunna få se både rovfåglar och småfågelsträck.

Parkering finns vid servicehuset Kastanjen. Sedan är det en brant trappa på ca 200m upp till toppen.

Samling vid Kastanjen kl. 9:00

För info kontakta Tord S tel 070-363 18 06

Söndag 10/9

RINGMÄRKNING Granskär

Ringmärkningsexkursionen är en av de mest populära aktiviteterna i vår regi. Här har du chans att få se våra småfåglar på mycket nära håll. Även i år håller vi till vid Granskärs våtmark. Stefan Persson kol-
lar näten och hjälper oss att artbestämma de fåglar som fastnar.

Vi håller till vid paviljongen i Granskär från kl. 05:00 till ca 10:00.

Ta med varma kläder och glöm för all del inte fikakorgen.

För info kontakta Stefan P tel 070-342 64 63

Lördag 16/9

HÖSTMARKNAD Vargen

Alla föreningar som ingår i bygdegårdsföreningen Vargen samlas till en höstmarknad. Här kan du handla Husmodersföreningens alster, fika, få information om fågelklubben, gå tipspromenad och köpa klubbens pro-filmaterial.

Vi finns på Vargen mellan kl. 10-15.

Söndag 17/9

LEDSKÄR

Nyhet för i år! Vi åker gemensamt ner till Ledskär, en utmärkt vadar-lokal som ligger söder om Furuvik. Resan tar ca 1,5 timmar.

Samling vid Resecentrum kl. 15:00

För mer information, kontakta Gunnar Andersson 070-651 40 17

Lördag 23/9

FLYTTFÅGLAR Maden

Nu är flyttfågelsträcken i full gång. Följ med till Maden och se vad som passerar. Thomas T hjälper oss att artbestämma våra flyttande vänner.

Samling Östansjö P kl. 10:00

För info, kontakta Thomas Th 070-517 50 69

Torsdag 28/9

RINGMÄRKNING, UGGLOR Kilbo

Vilka ugglor kan tänkas fastna i Stefans nät i år? Följ med ut i Kilboskogen så får ni se.

Klubben bjuder på korv och varm saft.

Vi samlas vid Resecentrum kl. 18:00, så visar Birgitta F vägen ut till Kilboskogen.

För info kontakta Birgitta F 070-554 05 06

Lördag 7/10

WORLD BIRDWATCH DAY Skatudden

Över hela världen samlas fågelskådare denna dag för att samla in fågelobservationer. Vi bidrar genom att följa fågelsträcken över havet ute vid Skatudden. Ut till udden är det en promenad på ca 3 km.

Varma, vindtäta kläder, en välfylld fikakorg och kikare är bra att ha med.

Samling vid långtidsparkeringen vid Resecentrum kl. 06:00, så gör vi sällskap ut till Skatudden.

För info, kontakta Lars H 070-699 89 31

Söndag 19/11

BILDVISNING

Ta med dig årets skörd av bilder, så delar vi med oss av vad vi lyckats fånga med kameran. Visa dina diabilder eller foton (Det behöver inte vara fåglar på dem, alla vackra naturbilder är välkomna).

Vi håller till på Bygdegården Vargen kl. 18:00. Klubben bjuder på fika.

För info, kontakta Anna O 0270-155 69

Lördag 9/12

SKINKSMÖRGÅS

Vi avslutar året med ännu en tradition: skinksmörgås och bildvisning.

Ta med de bilder du inte hann visa i oktober. Bl.a kommer Thomas Thiger att visa bilder från en skådarresa till Spanien.

Vi träffas på Bygdegården Vargen kl. 17:00.

För info, kontakta Lilian W 0270-353 80

Lördag 20/1 2007

BIOTESTSJÖN I FORSMARK

Vi startar det nya året med att upprepa fjolårets resa till Forsmark. Detta är en spännande lokal i norra Uppland som har öppet vatten året om. Detta innebär att många arter som normalt skulle ha flyttat betydligt längre söderut, väljer att stanna kvar.

Begränsat antal platser. Datum och tid kan ändras beroende på vädret. Kontrollera på hemsidan!

Föranmälan till Gunnar Andersson senast den 13/1, 070-651 40 17

Avresa kl. 07:30 från Resecentrum

Sen vill vi önska alla medlemmar ett gott slut på året och välkomna tillbaka i vår!

Medan du väntar på våra exkursioner, kan du passa på att besöka våra fågelmatningsstationer och studera våra övervintrande fåglar på nära håll där. Vi har matning på tre ställen i Söderhamn;

vid Granskärs våtmark,

vid Ålsjön (plattformen på Östansjösidan),

vid Stortjärn (längs med Mostigen).

Väl mött på våra exkursioner!

Notiser

Fågelresandet ökar

Det blir mer och mer populärt att åka utanför Sveriges gränser för att skåda fågel. Följaktligen finns idag ett stort utbud av resebolag som specialiserat sig på fågelresor. Några resebolag har dessutom specialiserat sig på vissa länder eller områden, men de flesta arrangerar resor över många olika delar av världen. Det svenska resebolaget "AviFauna" är ett sådant bolag där Du kan hitta resor till vitt skilda miljöer och områden. Flera av SFK:s medlemmar har rest med AviFauna och brukar också dela med sig av sina upplevelser i någon av SFK:s programpunkter (se t.ex. programmet i detta nummer). Nedan finns några länkar till olika resebolag.

www.avifauna.se

www.fuglerejser.dk

www.naturetrek.co.uk

www.birdquest.co.uk

www.wildwings.co.uk

www.birdingisrael.com

www.tanzaniabirding.com

www.birdingtours.info

www.birding.co.za

www.natureswonderlandsafaris.com

www.serradostucanos.com.br

www.sicklebillsafaris.com

www.oceanwings.co.nz

www.kiwi-wildlife.co.nz

Vinnare i vårprogrammets korsordstävling blev;

1. Gun Jönsson-Andersson
2. Åke Ågren
3. Gun Thiger

www.silvertarna.se